

ČNOSTI – PREČO SÚ TAK DÔLEŽITÉ?

Rodinná katechéza 61-2018 (602)

www.inky.sk

týždeň po 4. 11. 2018

... alebo o úvode do duchovného boja a o starodávnej múdrosti, ktorú dnešný svet s údivom znovu objavuje

BOŽIE SLOVO:

(Prísľ 22,5-6 SSV)

Čítanie z knihy Prísloví: *Bodľač (a) osídla (sa stelú) zvrhlému človekovi na cestu, kto si však chráni život, vyhne sa im zďaleka. ⁶ Navykaj chlapca na životnú dráhu, ktorej sa mu treba pridržať, a neodchýli sa od nej ani v starobe.* Počuli sme Božie slovo!

ÚVAHA:

(na doplnenie www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 488, 425, 474, 480)

Zo šiestich „základných cvikov“ duchovného života – *vnútorná modlitba, rozjímanie, malé spoločenstvo, služba, askéza (do ktorej môžeme zahrnúť aj ono „budovanie čnosti“) a liturgia* – sme s pomocou *lectio divina* a k nemu pripojených *skriptúry, lektúry a exámenu* – položili základ pre uskutočňovanie dvoch z nich: *vnútornej modlitby a rozjímania.*

Rozjímanie končí *actiom*, čiže podnetom na konanie, ktorým je často zmena, premena nášho života, nášho konania, ale aj zmýšľania, pohľadu na veci a na svet a tak. *Actio* nás tak privádza k ďalšiemu „cviku“ a tým je *tréning čnosti* a jemu veľmi podobné *odstraňovanie nerestí, čiže askéza.*

Čo sú to čnosti? Katechizmus o nich hovorí: *„Ľudské čnosti sú pevné postoje, stále dispozície, trvalé dokonalosti rozumu a vôle, ktoré usmerňujú naše činy, usporadúvajú naše vášne a riadia naše správanie podľa rozumu a viery. Poskytujú človekovi ľahkosť, sebaovládanie a radosť, aby mohol viesť morálne dobrý život. Čnostný človek je ten, ktorý slobodne koná dobro. Morálne čnosti sa získavajú ľudským úsilím. Sú výsledkom a zároveň zárodokom morálne dobrých činov: uspôsobujú všetky schopnosti človeka, aby mali účasť na Božej láske.“* (KKC 1804) Sú to teda:

- **NÁVYKY**, získané ľudským úsilím, cieľavedomým navykaním si myslieť, žiť, konať určitým spôsobom.
- Výsledkom sú **PEVNÉ POSTOJE**, ktoré **USMERŇUJÚ** naše konanie a robia nás schopnými úplne prirodzene žiť a konať správnym spôsobom.
- Vďaka čnostiam to robíme s **ĽAHKOSŤOU**, ktorú nám návyk prepožičiava, pretože vďaka čnosti jednoducho *máme vo zvyku* myslieť, žiť, konať správnym spôsobom, podľa vzoru Božieho slova a podľa toho, k čomu nás volá a pozýva Cirkev.
- Sú **VÝSLEDKOM** dobrých činov, ktoré tým, že ich vytrvalo konáme, sa stávajú našim návykom – a súčasne ich **VÝCHODISKOM**, pretože tým, že sme si na ne navykli, tak ich už naďalej konáme samozrejme, s ľahkosťou až automaticky.

Takto o nich píše aj Písmo, keď nás apoštol Peter vyzýva, *„vynaložte všetko úsilie na to, aby ste k svojej viere pripojili čnosť“* (2 Pt 1,5) a Pavol opisuje spôsob, akým sa to deje, keď píše: *„chváľime sa aj súženiami, ved' vieme, že súženie prináša trpezlivosť, trpezlivosť osvedčenú čnosť a osvedčená čnosť zasa nádej.“* (Rim 5,3-4) Ak totiž vytrvalo s pevnou vôľou prekonávame protivenstvá, tak budujeme svoju *trpezlivosť*, v gréckej pôvodine *hypomoné*, slovo označujúce schopnosť napriek protivenstvám a prekážkam vytrvalo až zaryto pracovať na dosiahnutí svojho cieľa. Nie je to teda nejaká *pasívna trpezlivosť*, ako by to slovenský preklad naznačoval, nejaké pasívne „znášanie“ nepríjemných vecí, keď už niet žiadne možnosti sa im vyhnúť, ale naopak, je to niečo veľmi aktívne, činné, je to zaryté napredovanie k cieľu, pracovanie na svojom diele aj keď to znamená čeliť aj tomu najprudšiemu odporu. Takáto *vytrvalosť* nakoniec podľa Pavla plodí *osvedčenú čnosť*, čiže získaný návyk, získanú odolnosť, silu, schopnosť, kvalitu našej osobnosti.

Je obdivuhodné, ako sa tieto Pavlove slová kryjú s tým, čo znovuobjavuje moderná psychológia. Ešte pomerne nedávno bola „modlou“ motivácia. Motivácia bola kľúčom k úspechu. Potom prišiel Roy Baumeister so svojou knihou *Sila vôle* a s objavom, že úspešní ľudia sú úspešní nie preto, že sa stále cítia motivovaní, ale preto, že majú pevnú vôľu, ktorá ich smeruje k cieľu bez ohľadu na to čo cítia a ako sa cítia, bez ohľadu na to, či sa cítia nabudení, alebo nie. To je presne oná Pavlova *trpezlivosť/vytrvalosť*. Baumeister zistil, že vôľa sa dá trénovať podobne ako napríklad svaly – ale aj to, že podobne ako svaly aj vôľa sa časom vyčerpá, nie je nekonečná. A tu prichádza tretí objav: že naozaj úspešní ľudia nielenže mali silnú a vytréňovanú vôľu, ale že s jej pomocou si vybudovali *návyky* pre skutočne úspešný život. Návyky – čiže slovami Pisma, ale aj slovami kultúr ešte starších ako kresťanstvo, *čnosti* – sú kľúčom, pretože nám umožňujú ľahko a bez námahy robiť to, čo ešte nedávno od nás vyžadovalo veľkú námahu a veľké vzopätie našej vôle. *Vôľa a návyky sú tak niečo podobné, ako keď armáda obsadzuje cudzie územie. Najprv ho musí tvrdo a namáhavo dobyť. Potom, keď je dobyté, stačí na jeho udržanie už len malá posádka. Armáda môže postúpiť ďalej a dobývať nové územia – a tie, ktoré dobyla, ju nielenže nezaťažujú, ale časom dokonca podporujú.*

Toto je schéma úspešného života aj nás, kresťanov: **VYTRÉNOVAŤ SI PEVNÚ VÔĽU** – aby bola silným nástrojom našej premeny, zápasu so *starým človekom* v nás, ako píše Písmo: *„Ak budete žiť podľa tela, zomriete. Ale ak Duchom umírtvujete skutky tela, budete žiť.“* (Rim 8,13) A potom **VYUŽIŤ VÔĽU NA BUDOVANIE NÁVYKOV** dobrého a správneho života, čiže *čnosti*. A takto, krok za krokom, mesiac za mesiacom, rok za rokom, meniť svoj život k lepšiemu, stále viac na obraz Krista, k stále väčšej slobode. Pretože jedine *pevná disciplína* čností vedie ku skutočnej slobode, ktorá nie je *chaosom*, ale schopnosťou, slobodou k *veľkým veciam!*

UVAŽOVANIE:

„Nedarí sa mi“ je bežný nárek kresťanov na spovedi. Dôvodov je viac.

Jedným je aj *motivácia* – ak verím oným *pelagiánskym* či *gnotickým* spôsobom, že veď to sú len také bežné hriechy, žiaden problém, v pohode sa isto spasím – potom naozaj nemám dôvod pustiť sa do boja o svätosť a dokonalosť života. **VIERA** spolu s **NÁDEJOU** nás k tomuto boju motivuje. **VIERA** tým, že na jednej strane nám dáva poznať ohromujúco obrovské veci, ku ktorým nás Boh volá a ktorým sa nič na svete ani zďaleka, ani trochu nevyrovná; a súčasne ukazuje problém, ktorým v tomto smere náš hriech je a ktorý nám v tých veľkých veciach bráni. **A NÁDEJ** tým, že nás ubezpečuje, že sám Pán stojí pri nás so všetkou Mocou svojho Ducha a je tak zárukou nášho víťazstva, že my *naozaj môžeme* v tomto boji uspieť a získať tak Kristovo Dedičstvo spolu s Ním.

Druhým dôvodom je to, že s kresťanstvom si akosi nespájame *námahu*. Naopak, sme zvyknutí – ako nejaké rozmazané deti – vyhľadávať v kresťanstve len to, „čo nás baví“, čo nám pripadá „príjemné“ a „nenáročné“, nechávame sa unášať svojimi náladami a pocitmi – „keď nám to ide“, tak sa modlíme, „keď nám to nejde“, tak to necháme tak... Nebojujeme, nezápasíme, hoci nás k tomu Písmo nespočetnekrát vyzýva: *„Bojuj dobrý boj viery a zmocni sa večného života“* (1 Tim 6,12), či inde o spasených v Nebi: *„Oni nad [Diablol] zvíťazili pre Baránkovu krv a pre slovo svojho svedectva; a nemilovali svoj život až na smrť.“* (Zjv 12,11) Podobne konštatuje Katechizmus: *„Celými ľudskými dejinami sa tiahne tvrdý boj proti mocnostiam temnosti ... Človek, zatiahnutý do tohto boja, musí ustavične zápasit', aby sa primkol k dobru, a iba za cenu veľkého úsilia je schopný s pomocou Božej milosti dosiahnuť svoju vnútornú jednotu.“* (KKC 409)

A nakoniec – často ani nevieme, ako na to, lebo nikto nás naučil, ako čnosti budovať – ovplyvnení svetom, ktorý ich zväčša aj dnes stále považuje za zastarané a zbytočné... Preto sa stále dookola len *snažíme* namiesto toho, aby sme *trénovali* vôľu a s jej pomocou *budovali* návyky, čnosti.